SVOBODA / СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY / УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. CI. No. 100. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, MAY 27, 1994. CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 27-го ТРАВНЯ 1994. Ч. 100. РІК CI.

КОМУНІСТИ В ПАРЛЯМЕНТІ УКРАЇНИ ЗМІЦНЮЮТЬ СВОЄ СТАНОВИЩЕ

Київ (УНІАР). — Тут у вівторок увечорі, 24-го травня, на закритому пленарному засіданні депутати висунули і обговорили кандидатури на пости першого заступника і заступника голови Верховної Ради України. На пропозицію Олександра Мороза, парляметарна більшість обрала на першого заступника голови Верховної Ради України Олександра Ткаченка і на заступника Олега Дьоміна. Після чого Мороз оголосив засідання закритим.

Вранці 25-го травня депутати ухвалили постанову про обрання Ткаченка і Дьоміна. О. Ткаченко — українець, колишній міністер сільського господарства, який у 1991 році кандидував на Президента, а тепер очолює Асоціяцію „Земля і люди" і належить до Селянської Партії України. О. Дьомін — росіянин, депутат від Харківської области і віцепрезидент Акціонерного Товариства „Українсько-сибірська інвестиційна корпорація". За фахом — інженер-радіофізик.

Комуністичним переворотом назвали це обрання представники демократичного бльоку. Із заявою від депутатських груп „Центр", „Реформи" і „Державність" та від фракції Руху виступив депутат Михайло Костицький і заявив, що обрання першого заступника голови Верховної Ради відбулося з порушеннями конституції і розпорядку Верховної Ради: О. Мороз порушив домовлення з керівниками груп і фракцій про виключно рейтингове голосування; порушена стаття 27 правильника, оскільки питання щодо проведення закритого засідання має вирішувати Верховна Рада, а не її голова; порушена стаття 173 конституції, оскільки голова Верховної Ради повинен представляти кандидатів, а увечорі 24-го травня на закритому засіданні їх представили всіх разом всього за 30 секунд; порушено статті 1 і 13 правильника, оскільки для обрання першого заступника і заступника голосування повинно було здійснюватися за допомогою бальотів. М. Костицький запропонував Морозові попросити пробачення перед парляментом і знову внести до порядку дня сесії питання про обрання заступника голови Верховної Ради. Костицький заявив, що Верховна Рада повинна визнати результати цього голосування недійсними.

Вячеслав Чорновіл у своєму виступі зазначив, що у Верховній Раді зформувалося два бльоки: лівий, до якого входять комуністи, соціялісти, Селянська Партія і група „Єдінство", і правоцентристський бльок. Чорновіл вважає, що „відбувся парляментарний переворот і держава під загрозою". Від правоцентристського бльоку виступив представник Міжреґіональної фракції реформ Олексадер Новіков. Він сказав, що порушено 11 статтей правильника і в таких умовах брати участь у праці Верховної Ради він не може. Представники чотирьох фракцій — Руху, „Центр", „Реформи" і „Державність" — висловили свій протест і вимагають уневажнити голосування 24-го і 25-го травня. Представники цих фракцій вважають, що їм доведеться відмовитися від участи у формуванні Кабінету Міністрів.

ТАБОРИ В ЛІГАЙТОНІ

Лігайтон, Па. — Головна управа Українського Золотого Хреста повідомляє, що тритижневі виховновідпочинкові табори У.З.Х. для учасників від 6-ти до 14-ти років відбудуться тут на оселі ім. Олега Ольжича і почнуться 10-го липня. Тижнева таборова оплата — 120 дол., одноразова реєстрація — 20 дол. Зголошуватися слід до Уляни Процюк (215) 235-3709 або до Володимира Кавки (610) 623-2309. Листи можна адресувати: Ukrainian Gold Cross c/o Mrs. W. Kawka, 2415 Devon Lane, Drexel Hill, Pa. 19026.

РОЗПОЧАЛИСЯ ПЕРЕГОВОРИ В СПРАВІ ЧОРНОМОРСЬКОЇ ФЛЬОТИ

Москва. — Тут 23-го травня розпочалися переговори між урядовими делеґаціями України і Росії з питань розподілу Чорноморської фльоти. Українську делеґацію очолив виконуючий обов'язки прем'єр-міністра Юхим Звягільський, російську — прем'єр-міністер Віктор Чорномирдін. Бере участь у переговорах також прем'єр-міністер Криму Євген Сабуров.

Російська сторона продовжує наполягати на тому, щоб отримати право користуватися всіма об'єктами берегової інфраструктури в Криму, від Севастополя до Керчі. З цієї причини переговори відкладені на кілька днів з метою пошуків компромісових варіянтів.

Керівники урядів двох держав відзначили, що проблема Чорноморської фльоти поглиблює політичну кризу в Республіці Крим і навпаки криза на півострові не зникне, доки не вирішиться проблема розподілу та розташування Чорноморської фльоти.

Вийшла збірка документів у 50-ліття УГВР

Ню Йорк. — Заходами Середовища УГВР вийшла збірка основних документів Української Головної Визвольної Ради — плятформа, устрій, й Універсал, які були схвалені на Великому Зборі УГВР 15-го липня 1944 року.

У збірці також передрукована стаття ген. Тараса Чупринки п. н. „До ґензи Української Головної Визвольної Ради", перша частина документальної статті „Ганьба XX століття" з 1946 року, текст Декляраціі УПА „За що бореться Українська Повстанська Армія" з 1943 року, текст присяги вояка УПА з того ж року, список членів — основників УГВР, знімки президента УГВР Кирила Осьмака, ген. Тараса Чупринки, Осипа Дякова-Горнового, чоти УПА, яка охороняла Великий Збір УГВР та інше. Передмову написав Мирослав Прокоп, член-основник УГВР.

Збірка називається „Українська Головна Визвольна Рада — Документи" і має 64 сторінки. Ціна книжки 5 дол. Збірку можна купити в „Сурмі" в Ню Йорку та інших українських книгарнях або замовляти на адресу: UHVR Press Service, 147 2nd Ave., Suite 472, New York, N. Y. 10003. Чеки слід виписувати на: UHVR Fund № 19659-00.

В Україні

(З інформацій УНІАР)

КИЇВ. На замовлення Кабінету Міністрів України німецькі фахівці спорудять в Україні фабрику для виробництва інсуліну. Таке рішення ухвалив Уряд Німеччини і виділив для спорудження фабрики 78.5 мільйонів німецьких марок. До цього часу Україна не має власного виробництва інсуліну, тому витрачає щороку на його закупівлю понад 100 мільйонів німецьких марок.

КИЇВ. Підприємець і меценат Джордж Сорос відвідав Вищу школу підприємництва при Київському економічному університеті. Він ознайомився зі станом використання грошей, наданих Фондом „Відродження" для перенавчання українських військовослужбовців, які звільняються в резерву після скорочення військових формувань. Програма міжнародного фонду „Відродження" сприяє соціяльній адаптації військовослужбовців від 1-го січня 1994 року. Для цієї мети фонд виділив близько 4 мільйонів долярів ЗСА, з яких на 1994 рік — 1.8 мільйона дол. Програма розрахована на період до 2000 року і має охопити 60,000 військовослужбовців.

КИЇВ. — У рамках днів слов'янської писемности й культури, що проходить під егідою ЮНЕСКО, розпочався Другий Міжнародний фестиваль „Музичні діялоги". Фестиваль у Будинку органної та камерної музики відкрив заступник міністра культури Микола Яковина. З привітальною промовою виступила доктор мистецтвознавства Ніна Герасимова-Персидська. Промовці наголосили, що мистецтво доби Барокко є величезним надбанням національної культури. У програмі — виступи мистців та мистецьких колективів з України, Австрії, Німеччини, Польщі, Росії, Франції, на теми творів композиторів епохи Барокко.

ОДЕСА. — Тут розпочалась нарада Міжнародного інвестиційного проєкту „Еврогейт", який визначає стратегію розвитку вільних економічних зон у Причорномор'ї. Ініціяторами наради виступили: міністерства транспорту, зовнішніх економічних зв'язків, економіки та фінансів України, Державний митний комітет, Державний іноваційний фонд, Підготовчий комітет для створення одеської вільної економічної зони і зовнішньоекономічна асоціяція „Одеса голдінг лімітед". До участи у нараді запрошені представники фірм і компаній зі Швайцарії, Австрії, Італії, Латвії, Об'єднаних Арабських Еміратів.

Москва шукає привілеїв в НАТО

Брюссель. — Прибувши сюди міністер оборони Росії Павел Ґрачов привіз зі собою запевнення для міністрів Північно-атлантійського оборонного союзу (НАТО) від президента Боріса Єльціна, що Росія прилучиться до програми „Партнерство для миру", яку з початком цього року запропонував президент ЗСА Билл Клінтон, щоб нав'язати тісніші стосунки з колишніми членами Варшавського пакту.

Потішивши міністрів НАТО такою можливістю, П. Ґрачов не сказав коли Москва підпишеться під цим пляном, але натомість попередив, що Москва запропонує свій плян про те, як вона має на меті співпрацювати з НАТО. П. Ґрачов уважає, що існуючий плян „є тільки рамовим і не визначає форм, методів, засад чи завдань цього партнерства", тому цей інший плян є виключно для Росії, бо Москва уважає, що вона повинна бути більш упривілейованою, як інші країни колишнього СССР і Східньої Европи. Не зважаючи на це, офіційні чинники НАТО були вдоволені присутністю П. Ґрачова у Брюсселі та у своїй наївності характеризують це як запевнення зі сторони Росії, що вона не змагається за військове першенство тільки прагне військової співпраці. П. Ґрачов навіть в одному моменті виговорився, що проблеми з колишніми республіками СССР, що їх Росія називає „близьким закордонням", зокрема у тих, які межують з Росією, є для політичного а не військового вирішення, і Москва радо погодиться на закордонні миротворчі військові відділи в таких клопітливих місцях як Азербайджан.

Одначе деякі офіційні чинники НАТО, включно з американським секретарем Департаменту оборони Віллямом Перрі, не погодяться на будь-які зміни пропоновані Росією для того, щоб їй надати окремі привілеї. „НАТО взяло настанову, з якою я погоджуюсь, що не буде спеціяльного дипломатичного підходу для Росії, як члена 'Партнерства для миру'. Кожний член „Партнерства для миру" мусітиме придержуватись однакових правил, — сказав В. Перрі. Аналітики все ж таки перестерігають, що деякі европейські країни можуть бути схильними до пропозиції Росії, щоб тільки задовольнити московське „его".

Відбулися переговори президентів ЗСА і Латвії

Вашінґтон. — В середу, 25-го травня, в Білому Домі відбулися переговори між президентом З'єднаних Стейтів Биллом Клінтоном і президентом Латвії Ґунтісом Ульманісом, який прибув до Вашінґтону з офіційною візитою. Головним чином обговорювалися проблеми, що стосуються виведення російських військ з Прибалтики, а також питання двостороннього політичного і торговельно-економічного співробітництва.

Президент Б. Клінтон в імені своєї Адміністрації висловив сподівання, що виведення російських військ з Прибалтики закінчиться, як і плянувалося, цього літа. „Ми докладно обговорили всі точки з президентом Борісом Єльциним під час моєї візити в Росію", — підкреслив Б. Клінтон.

В свою чергу, Г. Ульманіс сказав, що він вдоволений вислідом теперішньої зустрічі з американським президентом, і відзначив великий вклад З'єднаних Стейтів у досягнення порозуміння між Латвією і Росією щодо російської військової бази в латвійському містечку Скрунді.

Сторони погодилися в тім, що виведення російських військ з Прибалтики дозволить відкрити реґіон для розвитку сільського господарства, інших ділянок економіки, соціяльної сфери.

РОСІЯ НЕ ХОЧЕ ВИВОДИТИ СВОЇ ВІЙСЬКА З ЕСТОНІЇ

Таллін, Естонія. — Як інформує агентство Ассошіейтед Пресс, через день після припинення переговорів між Естонією і Росією про виведення з прибалтійської республіки російських військ, Москва знову відновила претенсії до таллінського керівництва. На думку російського уряду, естонці дискримінують своє російськомовне населення.

В російському мамарандумі, який естонцям передав міністер закордонних справ Росії Андрєй Козирєв, стверджується, що Естонія прийняла занадто суворі закони про громадянство і державну мову, спрямовані нібито на те, щоб змусити неестонців залишити країну.

Представник естонського керівництва назвав претенсії Росії „абсолютно необґрунтованими". Експерти багатьох міжнародних правозахисних організацій, відвідавши Естонію, не знайшли жодного факту дискримінації неестонців. В республіці мешкає 500,000 росіян, це майже третина населення країни, 30,000 з них, які схотіли вивчити естонську мову, вже дістали естонське громадянство.

У вівторок, 24-го травня, під час зустрічі з естонським президентом Леннартом Мері А. Козирєв безпосередньо пов'язав виведення 23,000 російських вояків зі соціяльними гарантіями для 10,000 російських військових пенсіонерів, які мешкають в Естонії.

Негайного виведення російських військ вимагає не тільки Естонія, але й багато західніх країн. При цьому називається остаточна дата — 31-ше серпня цього року. Міністер А. Козирєв у розмові з президентом Естонії сказав, що не може дати ніяких гарантій, доки не будуть враховані всі вимоги Москви.

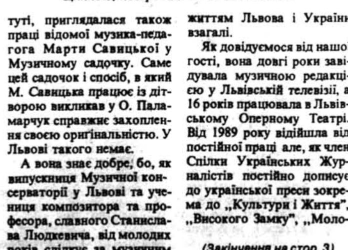
В Ню Йорку засудили терористів

Ню Йорк. — Тут у вівторок, 24-го травня, суддя Федерального суду Кевін Т. Даффі засудив на довголітнє ув'язнення чотирьох терористів, які 26-го лютого 1993 року, зібравши майже 1,000 фунтів вибухового матеріялу, намагалися знищити один із будинків Світового торговельного центру в Ню Йорку, де працює сотні тисяч осіб. У наслідок вибуху згинуло шість осіб, а сотні були поранені.

Суддя К. Т. Даффі кожному з підсудних — Мохаммедові Салямегові, Найдалові Аядові, Махмудові Абовгалімові та Ахмадові Аджаєві — присудив по 240 років позбавлення волі, причому підкреслив, що вони не матимуть змоги на скорше звільнення. Такий присуд означає, що зміни можуть статися тільки тоді, якщо зміняться правила суду або засуд буде відкинено через процес відкликів, в іншому випадку ні один з підсудних не матиме ні одного дня на волі. Згаданий вирок підсудні отримали після цілоденних заяв у суді, гострих зі сторони підсудних та витриманих зі сторони Едварда Сміта, чоловіка вагітної в той час 32-літньої Моніки Сміт, яка була одною із жертв того злочину.

Спостерігачі цього майже півторарічного судового процесу уважають присуд кожному з підсудних частинно символічним, з прямим натяком на те, що за тероризм в ЗСА карають дуже строго. Всі чотири підсудні натякали, що на присуд, даний їм судею К. Даффі, вони будуть вносити відклики.

Зустрічаємо щораз більше друзів „пера"

О. Паламарчук (справа) в редакції „Свободи" з О. Цяпкою, посередині — Т. Богданська.

Джерзі Ситі, Н. Дж. (О. Кузьмович). — Щораз частіше маємо тепер нагоду зустрічати товаришів журналістичної праці з України, які приїжджають тут до нас, щоб подихати іншою атмосферою та пізнати наше життя, про яке так довго лише слухали розповідей, але його не бачили і не відчули. Враження у тих наших друзів пера дуже різні — залежні, здається, від обставин, в яких тут перебувають і може навіть дещо від особистої настанови.

Оксана Паламарчук — журналістка, музикознавець зі Львова приходить до редакції у товаристві проф. Таїси Богданської, з якою її лучать спільні музичні зацікавлення і з Орестом Цяпкою, кузеном, до якого приїхали в гостину. Її гостина коротка, бо обов'язки вимагають повороту домів, але від'їжджає вона із напричуд гарними враженнями, про які нам розповідає.

О. Паламарчук мала тут нагоду пізнати українське музичне життя і саме в ньому бачить зорганізованість та цікаві програми. Вона побувала на великому концерті в Карнеґі Голл, що відбувся з нагоди 100-річчя УНС, вона мала нагоду прислухуватись до попису в Українському Музичному Інституті, приглядалася також праці відомої музика-педагога Марти Савицької у Музичному садочку. Саме цей садочок і спосіб, в який М. Савицька працює із дітворою викликав у О. Паламарчук справжнє захоплення своєю оригінальністю. У Львові такого немає.

А вона знає добре, бо, як випускниця Музичної консерваторії у Львові та учениця композитора та професора, славного Станислава Людкевича, від молодих років слідкує за музичним життям Львова і України взагалі.

Як довідуємося від нашої гості, вона довгі роки завідувала музичною редакцією у Львівській телевізії, а 16 років працювала в Львівському Оперному Театрі. Від 1989 року відійшла від постійної праці але, як член Спілки Українських Журналістів постійно дописує до української преси зокрема до „Культури і Життя", „Високого Замку", „Моло-

(Закінчення на стор. 3)

У СВІТІ

КОЛИШНІЙ МІНІСТЕР фінансів Росії Боріс Фьодоров після двогодинних телевізійних дебат з головою Ліберально-демократичної партії Владіміром Жириновським заявив в інтерв'ю для московської газети „Ізвєстія", що він „чекав значно сильнішого опонента". На думку Б. Фьодорова, „Жириновський не є ліберальним демократом. Він не має чіткої ідеології, замість неї користується мішаниною лозунґів — коміністичних, націоналістичних, просто безглуздих і примітивних. Єдиним стрижнем є: все недобре, я зроблю краще. При цьому ніяких арґументів, методів розв'язання проблем не подається".

ЄДИНИМ ЗАКОННИМ платіжним засобом на території Нагірного Карабаху став вірменський драм. В обіг увійшли і банкноти, і розмінні монети Центрального банку Вірменії. У спільній заяві міністерство фінансів і Державний банк Нагірно-Карабахської республіки остерігають, що „притягатимуться до кримінальної відповідальности підприємства, установи, організації і приватні особи, які проводять розрахунки в чужій валюті, в тому числі в російських рублях".

В ОСТАННІ ДНІ „гаджу" в Мецці, під час здійснення обряду „закидання диявола камінням", загинуло сотні прочан. Точне число жертв не називається. Відомо, що під час такої ж церемонії в 1990 році загинуло 1,426 мусулман. Телевізія Ер-Ріяду, посилаючись на офіційну заяву міністерства охорони здоров'я Савдійської Арабії, інформувала, що за всі тижні цьогорічного паломництва загинуло „всього" 829 осіб. Може це й справді небагато, якщо взяти до уваги, що „гадж" до Мекки здійснили 2.5 мільйона віруючих.

НАПЕРЕДОДНІ ВИБОРІВ до Европейського парляменту англійські соціологи провели опитування громадської думки, щоб з'ясувати шанси правлячої Консервативної партії на перемогу. Висліди опитування засвідчили, що вибори, які партіями опозиції, лейбористами і лібералами, трактуються як референдум в питанні довір'я до уряду, нічого доброго консерватистам не обіцяють. Лише 22 відсотки опитаних підтримують правлячу партію. За лейбористів висловилися 42 відсотки, за лібералів — 25. Новий лідер лейбористів Марґарет Беккет передбачає блискучу перемогу своєї партії. Це приведе до резиґнації Джана Мейджора з постів прем'єра і лідера англійських консерватистів.

В АМЕРИЦІ

ЧИМ РАЗ ЧАСТІШЕ можна побачити зміни одної чи іншої індустрії, які намагаються зменшити свої видатки. Воно може б і пройшло безболісно, якби ці гігантські конгломерати таким своїми заходами не торкалися життя багатьох інших, як фірм так і людей. Найновішим і несподіваним для багатьох було повідомлення Ай-Бі-Ем у вівторок, 24-го травня, що вони ліквідують свої реклямові зв'язки з понад 40 агенствами по цілому світі та переносяться до однієї реклямової фірми Оґілві і Матер, яка має свої відділи по цілому світі. Ця несподівана переорганізація для багатьох реклямових аґентств буде болючим фінансовим ударом і причиниться до звільнення з праці чималої кількости осіб.

СПРАВА КОНҐРЕСМЕНА — демократа з Чикаґо Дена Ростенковського, голови Комісії засобів і способів, набирає чимраз більшого розголосу, але не з уваги на його провини, а радше через намагання його адвокатів договоритися з прокуратурою про зменшення його обвинувачень, а з тим і покарання. Минулого вівтірка, 24-го травня, адвокати Д. Ростенковського сказали Федеральній прокуратурі, що їх клієнт уступить з головства згаданої комісії та погодиться на коротке ув'язнення, якщо прокуратура погодиться не звинувачувати його у багатократних кримінальних злочинах. Якщо дійде до порозуміння між адвокатами Д. Ростенковського і прокуратурою, то його політична кар'єра закінчиться.

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ і амбасадор ЗСА в Сирії Кристофер Росс, сказали, що офіційні чинники Сирії висловили свої негодування з приводу того, що у їх державою контрольваній газеті появилася стаття, де сказано, що закордонною політикою ЗСА керують жиди. Амбасадор К. Росс підкреслив, що „стаття має велику кількість аналітичних і фактичних помилок, яка кидає погане світло на Сирію, а сам тон статті є надто провокуючий зі закраскою колишньої нацистської пропаганди". Стаття, про котру мова, появилася 14-го травня в англомовній газеті „Сирія Таймс", день перед приїздом секретаря Державного департаменту Воррена Кристофера до Дамаску.

СЕНАТОР-ДЕМОКРАТ з Массачусеттс Едвард Кенеді сказав, що ні одна із п'ятьох конгресових комісій, які пов'язані зі справою президентського пляну охорони здоров'я не вспіла обговорити цієї проблеми до даного реченця, який припадав на День Пам'яті. З цього приводу президент Билл Клінтон особисто прибуде до Капітолю, щоб ще раз запевнити демократів та інших, що він ніколи не піде на уступки, які загрожуватимуть забезпеченню охорони здоров'я всім жителям країни.

SVOBODA СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holydays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінгтоні: (202) 347-UNAW, (202) 347-8631 (факс.)

Postmaster: Send adress changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel. (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку-$22.00, на 3 місяці-$12.00.
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси-$1.00
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda"

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Труднощі забезпечення здоров'я у ЗСА

Ще за президентури Джорджа Буша Демократична партія проголосила, що вона поведе найближчу передвиборчу кампанію у президентських виборах під гаслом реформи існуючої в Америці системи забезпечення здоров'я. Губернатор стейту Аркенсо Билл Клінтон вибрав економіку, як головний атут своєї пропаґандивної кампанії і, поруч із економікою, — свої обіцянки всіх благ на всі сторони. Але, вигравши вибори, президент Б. Клінтон, після найперших дуже нещасливих виступів в обороні гомосексуалістів та права навіть нелітніх вагітних дівчат до переведення на державний кошт абортів, — Президент таки розпочав кампанію за переведення згаданої вище медичної реформи забезпечення здоров'я. На цьому місці була вже мова про помилку Клінтона з дорученням своїй дружині перевести досліди над можливістю переведення у життя такої реформи і скласти остаточний плян.

На тому шляху виявилися більш труднощі, як їх спершу уявляв собі Клінтон, передбачаючи, що можна буде фінансувати нову систему забезпечення здоров'я усіх громадян підвищенням цін на цигарки, алькоголь і ґазоліну. Конґресмен Ден Ростенковскі, голова Комісії способів і засобів, прихильний до цієї реформи, вирахував, що вона коштуватиме яких 40 більйонів долярів. Ясно, що таку суму можна би дістати хіба тільки від таких нових всіляких високих податків, що їх Конґрес не схвалив би. Республіканці заповіли зголошення іншого проєкту реформи — трохи звуженого, з виключенням власників малих підприємств від обов'язку забезпечувати всіх своїх службовиків і робітників. Однак, Президент заявив, що хоча він готов іти на компроміс, він не підпише закону, який не охопить всіх без винятку громадян країни.

У минулому тижні появилася на телевізійних екранах і в газетах вістка, що дві головні установи, в яких можна забезпечуватися на випадок недуги — ,,Блу Крос" і ,,Блу Шілд" — плянують створити власні ,,осередки здоров'я", причому, неначе на пробу, рішені зорганізувати 10 таких осередків у стейті Ню Джерзі. Можна здогадатися, що ініціятори такої нової реформи, яка у практиці вдарила би по існуючих шпиталях з їх велетенськими коштами, вибрали, як пробний терен стейт Ню Джерзі, де губернатором стала республіканка Крис Тодд Вітман, прихильна експериментам — суперечним методам Демократичної партії: вона обнизила вже прибутковий податок.

Очевидно, це все ще різні ідеї і пляни, далекі від існуючої дійсности. У добро президентові Клінтонові треба признати, що він узагалі зактуалізував ту найбільш болючу життєву справу, — проблему забезпечення здоров'я. З'єднані Стейти і Південна Африка були єдиними у світі державами, в яких не було (і все ще нема) державного забезпечення на випадок недуги громадян. Коли у Південній Африці сталося чудо, що скасовано яскраву державну систему расового поділу — ,,апартаїду" — і новим президентом став чорний — Нелсон Мандела, він зразу же заповів, що змагатиме до реформи існуючого забезпечення здоров'я, що її не має чорна більшість населення цієї країни.

Існує кілька головних труднощів реалізації у теорії гарного пляну заведення такого державного забезпечення здоров'я громадян, як вона існує у Німеччині (,,Кранкенкассе"), у скандинавських країнах, у Канаді чи існувала у Польщі між двома світовими війнами — ,,Каса хворих". Найпершою трудністю є традиція, психологічна атмосфера. Велика частина громадян привикла до існуючої системи і не журиться фактом, що мільйони громадян не мають ніякого забезпечення. Другою великою перешкодою є могутнє конґресове лобі — ґурт високоплатних адвокатів, яке противиться такій реформі, яка вийшла би на шкоду лікарям, членам Американської медичної асоціяції. Це лобі орудує поважними арґументами: високі кошти довгого навчання, поки студент медичного факультету стане лікарем, і то щойно з примусовою кількарічною шпитальною практикою. Далі: високі кошти асекурації кожного лікаря, бо запровадився тут звичай скаржити лікаря за будь-яку помилку (,,мелпрактіс"). Але кошт шпитального лікування, особливо за переведені операції та високі ціни ліків — вимагають перевірки й реформи. Проблема важка і заходи як її конструктивно розв'язати — вимагають довгого часу.

М. Мельник

А ЧОМУ Б НЕ ДВА ПРОЄКТИ КОНСТИТУЦІЇ?

II

Серйозні дискусії над проєктом нової конституції почалися, коли ще в 1991 році створено Конституційну комісію під головуванням тоді ще голови ВР Л. Кравчука. Коли Л. Кравчук став Президентом, отримавши понад 61 відс. голосів, тоді він мав золоту нагоду, щоб приняти нову конституцію. Шкода, що Президент занедбав ту справу і з тої нагоди не скористав.

Тим часом дискусії над проєктом конституції продовжувалися і в жовтні 1993 року опубліковано нову її редакцію. Суттєвих різниць між тим проєктом і попередніми поправками не має. Можна б теж припускати, що нова ВР була б готова прийняти той проєкт. Після формального прийняття, проєкт мусів би затверджений референдумом. Та така метода не є добра, бо в дійсності народ не мав би ніякого вибору. Прихильники сильної президентської влади закликали б людей до відкинення проєкту та нормально негативна кампанія є багато менш успішна чим кампанія в умовах, де народ має вибір між двома проєктами. Іншими словами, було б багато краще, коли б народ мав вибір не між ,,так" і ,,ні", а між двома проєктами.

В недавньому минулому подібна ідея уже кружляла в політичному світі України. Пропонувався референдум, у якому були б висунені основні принципи конституції. Та яка мала б бути кількість питань, як їх зформулювати і як інтерпретувати висліди референдуму? Сама ідея непогана, та її здійснення натрапляло б на величезні труднощі. Чи не краще дати народові під голосування два викінчені проєкти, один із яких став би відразу конституцією України? Та як ту ідею впровадити в життя?

Більшість депутатів ВР є переконана, що ВР мала б ухвалити конституцію і щойно тоді мала б дати її на затвердження у референдумі. Вони твердять, що на основі дотеперішніх конституційних законів вони мають на це право. Ніхто інший начебто не є уповноважений подати проєкт конституції народові на затвердження. Та це не цілком так. Коли приняти тезу, що конституційний референдум є конечною передумовою для прийняття конституції, тоді цілком добре можна прийти до висновку, що Україна ніякої правомочної конститутії не має. У минулому ніякий проєкт конституції не був прийнятий народом за допомогу референдуму. Конституційні закони, приняті ВР двома третіми голосів, є теж не дуже конституційні, бо й вони не були підтверджені народним опитуванням.

Є ще один арґумент, на основі якого тільки ВР має право приняти проєкт конституції. Арґумент цей, це твердження, що ВР — це єдиний репрезентат народу. Теза та є викладена у змінах і доповненнях конституції ж жовтня 1989 року. Та ту тезу можна потрактувати як дискусійну. Поперше, треба ще раз ствердити що формально народ того права ВР не дав. Подруге, в такій ситуації навіть і не може бути стовідсотковим репрезентантом бажань народу. В дійсності, коли мова йде про розподіл влади між ВР і президентом, тоді вступає в гру конфлікт між інтересами народу і бажанням депутатів присвоїти собі як мога більше важелів влади. І тому із формального і з політично-реального боку не має надто великих перешкод, щоб, скажімо, меншостева група депутатів або в якийсь спосіб створена конституційна асамблея подала під голосування альтернативний проєкт конституції.

Закінчення буде.

Петро Часто

До проблеми назовництва

У трьох зі своїх останніх чисел ,,Народна Воля" під рубрикою ,,критичний огляд" вмістила аналітичну статтю д-ра Омеляна Бея зі Шіппенсбурзького університету — ,,Історичні прогріхи молодої держави". Назва дещо застрашуюча, однак сама аналіза надзвичайно цікава, оригінальна, доказова в арґументації і чітка у висновках. Варто її прочитати усім, хто переймається сьогочасними українськими обставинами.

Моя заувага стосується, як то кажуть, десятої справи. Наприкінці свого огляду автор побіжно заторкує тему назовництва, кажучи, між іншим, що ,,цілком непотрібно усунули назви вулиць, які носили імена радянських діячів: Корнійчука, Коротченка та інших..."

З цього приводу хочу розповісти короteньку історію, почуту шість років тому, і сподіваюся, що вона потрапить на очі д-рові О. Беєві.

Отже, влітку 1989 року я ще працював у книжковому видавництві ,,Карпати", в Ужгороді. Серед рукописів, що ми їх того року готували до видання, були воєнні спогади генерала Івана Карпова, котрі стосувалися останніх років війни, зокрема боїв за Карпати. На той час, як відомо, горбачовська ,,перебудова" вже тріюмфувала, свобода слова з велелюдних майданів докотилася до редакторських бюрків, і ми, недавно безправні видавці, вже не мали наміру виструнчуватися перед ,,старорежимним" бойовим генералом — нам потрібна була правда.

Обвішаний орденами автор стояв твердо, мов мур. Що за вікном народжується абсолютно новий світ — він у це не вірив, політичні зміни трактував як чергову відлигу, яка, мовляв, от-от закінчиться звичним ,,порядком". Якої ви правди від мене чекаєте, кепкував він з нас, адже коли я гнав німців від Сталінграду до Берліну, то ви ще пішки під стіл не ходили. Словом, наші зустрічі вирували емоціями, мимовільно перетворюючись у гострі політичні сутички. І все ж таки щоразу, приїжджаючи з Києва до Ужгороду, генерал усебільше відкривав свою сувору вояцьку душу до нових реалій життя і всеповажніше ставився до нашого спраглого бажання знати нефальшовану історію рідної землі.

І от якогось дня, приїхавши з Києва, він, замість сідати з нами за текстологічну працю, довго стоїть біля вікна та палить цигарку за цигаркою. Нарешті заговорює, дивуючи нам цілком зміненим, зовсім негенеральським тоном: ,,Вчора проходив вулицею Коротченка... Недобре мені зробилося.. Це прізвище вже до кінця життя для мене буде пов'язане з тридцятими роками. Я тоді головував у сільській раді на Сумщині. Якраз починався період репресій проти українського села. Усі районні керівники мали на руках заплановані зверху цифри жертв — кого в Сибір, кого просто в тюрму. Виконання плянів суворо контролювалося — голови районних рад систематично звітували перед вищою владою, на тих звітах мусіли бути присутні також голови сільських рад, серед них і я... Надходить повідомлення: чергові звіти прийматиме через селекторний зв'язок, тобто через радійовий телефон, сам Кортотченко. Зібралися ми, сільрадівці, у кімнаті голови свого району — сидимо, тремтимо. Аж ось звучить сухий і безбарвний голос Коротченка, він вимагає звітів: ,,Петренко, твоє завдання — триста півнів і двісті п'ятдесят курок, а ти скільки заготував?" Петренко відповідає, що заготував лише двісті півнів і сто курок. Корточенко громом гримить: ,,Даю тобі тиждень часу і ні дня більше!" І далі викликає підзвітних: ,,Василенко! Двісті півнів і сто п'ятдесят курок! Скільки заготував на сьогоднішній день?" Василенко також називає менші цифри. Невдоволений Коротченко дає і йому тиждень, і далі: ,,Сіренко! Сто півнів і вісімдесят курок! Скільки заготував?" Сіренко, заікаючись від хвилювання, каже, що в його селах невдовзі не залишиться жодного півня і жодної курки... Коротченко озивається брудними матюками... А мова насправді йшла про людей, про селян, про їхнє винищення... В цілях конспірації чоловіки називалися півнями, а жінки — курками... Отаку ціну мали тоді люди..."

Переповідаю почуте від генерала Карпова спеціяльно для того, щоб у д-ра О. Бея більше не виникало запитання, чому мешканці українських міст перейменовують свої вулиці і площі.

Щодо Олександра Корнійчука, то він, мабуть, ,,курей" не заготовляв, однак у своїх п'єсах, хоч і позначених драматургічним хистом, огидно фальсифікував тодішню совєтську дійсність. Наприклад, ,,недопозитивний" голова колгоспу ,,Тихе життя" Галушка з п'єси ,,В степах України" відказує своєму опонентові, ,,перепозитивному" голові Часникові: ,,Нащо мені квапитися у комунізм, як мені і в соціялізмі добре!". Цей ідіотський діялог відбувався у ті ж роки, коли Коротченко заготовляв ,,курей"...

Осип Труш

НОВІ ВІДКРИТТЯ ПРО ВБИВСТВО ПОЛК. КОНОВАЛЬЦЯ

,,Special Tasks", by Pavel Sudoplatov and Anatoli Sudoplatov, with Jerrold L. and Leona P. Schecter, foreword by Robert Conquest, Little, Brown and Company, New York, 1994, 509 pp.

II

Його успішна розвідча служба на Заході звернула увагу проводу НКВД і в листопаді 1937 року після відзначення парадою Жовтневої революції його бажав побачити Сталін. Це для нього було великою несподіванкою. У товаристві голови НКВД Єжова він остаточно зустрінувся з Сталіном. Розмова Сталіна змісця зосередилися довкруги української еміграції, націоналістичного руху, а особливо небезпеки зі сторони Коновальця, який приготовляється до війни з СССР при допомозі Німеччини. Сталін спитав його, яку суґестію він має щодо ліквідації націоналістичного руху в Галичині. На питання Сталіна — ані він, ані Єжов не мали відповіді. Тоді Сталін сказав, що побачить їх за тиждень і тоді очікуватиме їхньої відповіді. Після відвідин у Сталіна вони мали консультацію з Косіором і Петровським у Києві. Плян опрацьовано і його за два дні привезено до Сталіна для апробати. Видно було, що Сталін був задоволений з предкладеного пляну й запитав Судоплатова чи йому відомо про індивідуальні прикмети Коновальця, а особливо, що він найбільше любить їсти. Судоплатов відповів, що шоколяду. Сталін зазначив, що треба взяти це до уваги і рівночасно запитав його чи він здає собі з цього справу, що це є дуже важне завдання і політична місія. Відповідь Судоплатова була позитивна. Сталін побажав йому успіхів у цій місії, а Судоплатов зрозумів, що він має вбити Коновальця.

Почалася дискусія і наради на найвищому щаблі НКВД над способом переведення вбивства. Першою суґестією було Коновальця застрілити, однак це відпало, бо майже постійно коло Коновальця був Ярослав Барановський. Отже рішено взяти до уваги другу версію і збудувати спеціяльну бомбу у виді пуделка з шоколядою і це йому передати у формі подарунку.

Нарешті забезпечений пашпортами, грішми і квитками подорожі Судоплатов виплив кораблем з Мурманська. З Норвеґії він запропонував Коновальцеві місця зустрічі в Німеччині й Італії. Остаточно рішили зустрітися у Ротердамі. Отже 23-го травня 1938 року він приїхав десять хвилин до 12-ої перед полуднем до ресторану на бічній вулиці, де умовилися стрінутися. Коновалець сидів сам при вікні. Судоплатов, поспішаючи, провів з ним коротку розмову і заявив, що з огляду на поладнання важливої справи він мусить відійти, а вони поновно будуть мати стрічу о год. 5-ій по полудні. Він передав Коновальцеві пакуночок і з поспіхом вийшов. На цій самій вулиці недалеко від ресторану зайшов до крамниці купити собі капелюх і дощовик. І коли виходив з крамниці почув вибух і побачив як прохожі люди почали бігти в сторону ресторану. Він зараз пішов на залізничну станцію і поїхав поїздом до Парижу. Ось так описав Судоплатов атентат на Коновальця. Скільки в цьому правди, а скільки фантазії тяжко збагнути, та можуть наступити зміни і при допомозі відкритих документів, якщо такі ще не є знищені, зможемо дійти до остаточної правди.

Треба ще згадати, що спогади про ці події написав у 1989 році Ілля Джерквілов, грузин, що був агентом КҐБ через 37 років. Він писав про Судоплатова, як інструктора-викладача в академії розвідчої служби, де був студентом. І. Джерквілов згадав, що одним з предметів науки диверсії на Заході була лекція як підготовлявся атентат на Коновальця, який у всіх подробицях сходиться з тим, що тепер пише Судоплатов. Знову в 1990 році Михаїл Маклярський, директор вищих сценічних курсів в Москві, заявив, що це він вбивник Коновальця, і що свої сценічні картини він базував саме на мотивах вбивства, однак не подав ніяких документів чи даних про своє твердження, як вбивця Коновальця.

Коли присвячено в сконденсованій формі більше уваги атентатові на Коновальця, то це на мою думку, має сенс, бо хоч ставимося до цих відкрить з поважними застереженнями, то все ж таки ми повинні знати в подробицях, що про українців пишуть і бути приготованими заняти становище, як зайде потреба.

Якщо йдеться про згадки в тексті про український визвольний рух, ОУН чи екзильний Уряд УНР, то це все автор книжки зводить під один знаменник бандитизму, а не боротьби народу за свої слушні права. У Судоплатова — все що українське, то негативне і немає жадного сенсу. До якої перфідности ці закиди, доходять нехай послужить нам декілька інтерпретацій подій Другої світової війни. Ось, наприклад на сторінках 250-254 він пише про Митрополита Шептицького, як австрійського і німецького коляборанта, який після окупації Львова 1941 року вислав Гітлерові ґратуляції в імені Унійської Церкви, що визволив Україну від большевизму. Відтак там мова про Дивізію ,,Галичина", яка, зорганізована в листопаді 1943 року, дістала благословення Митрополита і переслідувала населення, а особливо жидів, що їх нищили в Україні, Словаччині і Югославії. Дивізія присягала на вірність Гітлерові. І багато інших інсинуацій і каґебівської інтерпретації подій.

Так без уваги на всі лже слова супроти українців, одне є позитивом, що коли б ці спомини були написані виключно проти них, то це залишилося б без зайвої уваги американського світу, так як це сталося з безліч іншими, де українців їх оплюгавлювано й очорнювано. У цьому випадку Судоплатов зачепив ряд американських осіб, а особливо науковців, які працю-

(Закінчення на стор. 3)

оСа

ШУКАЮЧИ ҐУДЗА

I

Властиво справді його не шукаю у тому переносному значенні — клопоту, але навіть, якщо б шукали, то чи легко буде знайти отой ґудз, оскільки в сучасній українській літературній мові його просто нема. Не існує! Як не існує тієї давньої букви ,,ґ" — ,,літери з файочкою", що й надавала йому окраси й характеру ,,ґудза", а не ,,гудза" як це ще досьогодні пишуть грамотні (і не дуже) громадяни України.

Підстав аж забагато — газети, книжки, журнали, чи будь-які інші друковані видання з України, які донині потрапляли у мої руки — мають одну і ту ж (кажучи делікатно) ваду. А якщо називати речі своїми іменами — грубу граматичну помилку. У виключно всіх випадках, а словах, де повинна бути літера ,,ґ" ,,дуже успішно" й без викидів совісти замінена буквою ,,г". А тому ,,Глезго" замість ,,Ґлезґо", ,,пустеля Гобі", а не ,,Ґобі", а славний королівський мушкетар ,,Д" ,,Артаньян з Гасконії", а не століттями відомої Ґасконії (перевірте за мапою світу і ...за Голоскевичем). Часами замислюєшся: властиво про що або про кого йде мова. В книжці ,,Спалені обози" Є. Куртяка (перевидається вдруге) оповідається про історичний Листопадовий зрив у Львові. Наче живі — національні герої. Коли йде мова про сотника Дмитра Вітовського, то нема сумніву кто це, але коли автор оповідає про Сеня Горука, то вірте чи ні — тут вже знак запитання. Можливо, що був такий чоловік, але за архівними документами — історична постать отамана Семена Ґорука. Це принципово важлива річ, бо як зазначено — ,,Автор широко використовує невідомі досі читацькому загалу архівні метеріяли".

Не ,,вибрана" історія. Це однаково стосується як Видавництва ,,Літопис Червоної Калини" у Львові, Видавництва ,,Український Письменник" у Києві, але подуву гідне, що журнал ,,Сучасність" — ,,дитя" спільного видання Республіканської Асоціяції Українознавців та американського видавництва ,,Пролог" ,,пристає" на той сам правопис. Вони також не надто журяться відсутністю літери ,,ґ". Нема — то нема!

Чи доцільно перелічувати всіх і вся. Це тільки першікращі приклади, бо метою мого допису не є критикувати чи дорікати людям, які намагаються робити добру справу для української культури, ціллю є спільно подумати над тим як поправити ситуацію. Домагатися істини.

Наскільки пам'ятаю, ще в 1989 році точилася гостра боротьба за надання українській мові статусу державної. Нелегко було ,,витлумачити" тупоголовим бюрократам чого властиво ми хотіли. Більше того — під натиском проґресивних сил і спільно діло було завершене. Був офіційно прийнятий документ, що надав українській мові державного правового повноваження. Але на тому й закінчилося — як дітей здурили дурничкою. Без належної контролі й примусу виконання акція перетворилася на чергову солом'яну ватру. Бо ми так і не навчилися цінувати й берегти те, що приходить з такими важкими зусиллями. Тому не дивно, що сьогодні ,,голосніше" лунає на вулицях Києва московський говір — це наслідок розгублености й відхилень від твердих життєвих позицій.

А цей злополучний ґудз вже таки добре намуляв душу і, мабуть, не тільки мені, а й багатьом читачам, які знають і розуміють граматику... життя.

Отже, ґудз виник давно. Як давно? Чи так це важливо, але з'явився тоді, коли в ньому виникла нагла потреба — зв'язати початки-кінці нитки, мотузки, шнура чи будьчого, що надавалося зв'язати — започаткувати нове чи закріпити вже зроблене, щоб не розв'язалося, або долучити наступну ланку, щоб продовжувати й не порушити цілісність.

У стародавні часи, мабуть, не було ремесла, яке б обходилося без ґудза: від звичайної рибальської сітки до складного морського, що властиво й перестав називатися ґудзом, а придбав власне ім'я — вузла. Стародавні індіянські племена інків з допомогою ґудзів на шнурах утримали кількісний облік знаряддя і людей.

Дарма, що на цій землі кожен нарід чи кожна людина в'яже ґудза по-своєму. Рибалка, селянин-землероб, скотар, моряк чи мистець, що майстерно виплітає дивоґудзи — макраме. А як же пластунам забути пластовий ґудз? Хто б міг подумати, що він так тісно переплететься з людським буттям, що навіть увійде в народну мудрість на зразок взятого за заголовок цієї статті.

Ото ж ґудз був би ґудзом донині, коли б на українські землі не поналазило тих ,,що принесли в Україну культуру" (так вони собі це уявляють), а властиво безкультур'я, бо не знаю чи ще де в світі поважна жінка пішла б до театру в нічній (і то не своїй) сорочці? Пробували й на ,,зуб" туалетне мило, яке гарно виглядало і приємно пахло. Були казуси з ,,носіями проґресу" — з лінивства чи за відсутністю ґудзика (знову та літера ґ) зав'язувала московка ґудз на спідниці аби не спадала.

Поневолення дорого коштувало нашому народові. І хоч як болить — треба вже це помалу забувати, шукати в собі сил на нове русло, відроджувати в нашій літературній мові листу з кількасот слів в яких зустрічається літера ,,ґ". Лише тоді зможемо повернути наші давні слова, що були спотворені до невпізнання в правописі, бо в усному варіянті вони далі продовжують жити. Здобуваймо право букви ,,ґ", право яке всі чесні українці ревно відстоювати впродовж віків, борімося, щоб, відновившись, вона на завжди стала повноправною літерою в українській абетці.

Зайди перевернули догори коренем не тільки нашу мову, вони намагалися спотворити все, що споріднене з Україною.

(Закінчення буде)

У ПОНЕДІЛОК, 23-ГО ТРАВНЯ, Верховний суд ЗСА одноголосно виніс рішення, що справа вибору Урядом військових баз до закриття не підлягатиме будь-яким судовим оскарженням у Федеральному суді. Це рішення зупинить намагання офіційних чинників з Пенсильванії та Ню Джерзі припинити закриття Філядельфійського військово-морського верфу. Воно також закінчить окреме судове оскарження нюйоркського стейту в справі закриття військово-летунської бази у Плеттсбургу, Н. Й. Головний суддя Верховного суду ЗСА Вілліям Ренквіст написав думку суду після подрібного розгляду запропонованої Конгресом системи, яку виготовлено в надії, що це зупинить політичний тиск і протекціонізм політиків.

АНСАМБЛЕВІ „ПРОМІНЬ" — ЛИШЕ 20 РОКІВ!

У суботу, 23-го квітня, у приміщенні Українського Народного Дому в Ню Йорку відбувся концерт вокального ансамблю „Промінь", яким від першого дня його існування керує музично обдарована і професійно підготовлена Богданна Волянська. Двадцять весен проминуло. Того дня відбувся святковий концерт. Власне, його можна визначити скорше як мистецьку зустріч теперішніх і колишніх членів „Променю" з шанувальниками музики.

Ансамбль „Промінь" з бандуристами „Гомін степів".

Саме тому хотілося б поінформувати читачів „Свободи" про концерт не типовою рецензією, а поділитися своїми думками і враженнями про музичний колектив однодумців, що протягом багатьох років популяризують українську клясичну і сучасну музику на терені Америки.

Має свої причини процес адоптування другого чи третього покоління роджених на поселеннях українців в оточуюче англомовне культурне середовище. Молодь нерідко стає носіями традицій американської культури. Проте є дуже багато випадків, коли процес асиміляції не відтягає українців від рідної культури, яка має так багато чару і художніх вартостей. Молодечий хоровий ансамбль „Промінь" входить у 30-ліття свого існування. Його музична організована витривалість та свідоме утримання національного визначеного обличчя викликають почуття пошанування.

Серед записів у пропам'ятній книжці, виданій з нагоди ювілею „Променя", мене вразили слова глибокої подяки: „Найбільше і найперше нашим батькам, які прищепили змалку любов до української пісні і пошану до нашої культурної спадщини, які показали нам власним прикладом, як можна радо й безкорисно служити українській громаді. Це завдяки їй підносимо голоси Неньці-Україні". На мою думку, ці слова можна поставити в мотто до всієї діяльности ансамблю „Промінь".

За час свого існування ансамбль перетворився з дівочого вокального гурту до камерного хору мішаного складу. Хористи співають з інструментальним супроводом, а здебільшого а капелла. Про широкий спектр репертуару „Променя" свідчить 196-годинний звукозапис — від легких популярних пісень до клясичних мініятюр, від оперних хорів до духовних хорових концертів. У програмі ансамблю привертають увагу також складні хори композиторів української діяспори, віртуозні і часом політональні композиції сучасних авторів, як наприклад, чудовий хоровий цикл Лесі Дичко „Пори року".

Органічному відчуттю стилістики духовних хорів і Служб Божих „Промінь" завдячує Богданні Волянській, яка довгий час провадила церковні хори, зокрема в Академії при церкві св. Юра в Ню Йорку, і глибоко відчуває специфіку виконання релігійних творів. Я акцентую на цьому тому що очевидна тяглість традицій у цій сфері української музики все ще перебуває в співацькому середовищі діяспори. В Україні, як відомо, вона зазнала величезних втрат, і тому, видається, саме духовна творчість є тією ділянкою, в якій музиканти української діяспори можуть теоретично і практично допомогти своїм колегам в Україні у відродженні національних традицій виконання релігійної музики. Твори Дмитра Бортнянського („Під твою милість", хоровий концерт ч. XXXII „Скажи ми, Господи кончину мою") та Кирила Стеценка („Благослови, душе моя, Господня") були надхненно проспівані під час концерту „Променя". Думаю, що небагато є хорових ансамблів, які утримують досить високий професійний рівень, необхідний для виконання подібного типу музичних композицій.

Західньоевропейська музика була репрезентована в концерті дуетом „Wir eilen" з кантати „Jesu, der Du meine Seele" Й.-С. Баха. Для „промінчан" цей твір був пам'ятним. В їхньому репертуарі це була перша клясична композиція з фортепіяном, в партії якого наявні усі складності оркестрового супроводу. Не зважаючи на деякі інтонаційні проблеми, досягнуто єдність форми і драматургічного розвитку.

Відзначу ще одне досягнення „Променя" — це манера співу, якою вирізняється ансамбль від інших аматорських груп. Добір голосів, важливий для тембрової палітри, поєднується з динамічним співвідношенням хорових партій. На моє запитання у диригента Б. Волянської, яким чином вона добивається монолітного і водночас об'ємного звучання, вона відповіла, що вживає різні заходи, перейняті від її вчителів — маестро Пляро (італійська школа співу), Мері Бербюхлер та Пенелопі Герт (німецька школа), Лорен Фултон (американська школа). Комбінуючи відповідно способи різних вокальних шкіл, Богданна Волянська пристосовує їх до специфіки українського мелосу, а водночас приділяє велику увагу співвідношенню поетичної та вокальної інтонації.

Можливо, саме завдяки цьому слухачів привабило звучання характеристичних образів у вокальних обробках українських народних пісень Миколи Леонтовича („Мала мати одну дочку", „Гра в зайчика"), Юліяна Китастого („Метелиця"), Евгена Козака („Мав я раз дівчиноньку чепурненьку, „Через балку летить галка"), Олександра Кошиця („Царівна"), Миколи Колесси („Ой кум до куми залицявся").

Мало кому відомо, що велика кількість аранжеровок, пристосованих саме до голосового складу ансамблю „Промінь", який за 20 років зазнав змін співаків, написані Б. Волянською. Всі вони знаходяться в рукописі, а це шкода. Ці обробки написані з художнім смаком, їх варто видати. До речі, Б. Волянська вчилася гри на бандурі, гітарі, вела гуртки народних українських танців, заснувала дві оркестри легкої музики. Вона має бакалявреат з музичної педагогіки, ступінь магістра з музичної освіти та магістерку з ділянки бізнесової адміністрації. Комп'ютерний аналіст і диригент — цілком сучасне поєднання професійних зацікавлень у справді інтелігентної людини!

В історії „Променя" були також твори, що їх співали у супроводі бандури. Такою точкою в ювілейному концерті була пісня, яку вперше спільно проспівано з бандуристами — „Ішов козак без ліс" (українська народна пісня в обробці М. Леонтовича і Г. Китастого). Її задушевно виконали відома солістка „Променя" Оксана Харук-Боднар (ліричне сопрано) і Теодор Боднар (тенор).

Велика програма концерту переконує також, що ансамблеві під силу виконання не лише різностильових але й різножанрових творів. Слід відзначити, що поряд з оригінальними хорами-романсами Дениса Січинського на слова Івана Франка („Даремно, пісне"), Кирила Стеценка на слова Лесі Українки („То була тихая ніч") або Івана Недільського на слова невідомого автора („Під гомін київських дзвонів") на належному художньому рівні прозвучали хорові оперні фрагменти.

Надзвичайно кольоритно і динамічно був інтерпретований вибір з хорів з опери „На Русалчин Великдень" Миколи Леонтовича. Не всім читачам, можливо, відомо, що праця над цією єдиною оперою композитора тривала до останніх трагічних годин його життя. Лише нещодавно її відредагував і оркестрував Мирослав Скорик, а потім відбулася і сценічна вистава. Мені особливо було приємно супроводжувати на фортепіяні п'ять хорів із названої опери, які співав „Промінь", бо свого часу мав щасливу нагоду брати участь у перших виставах опери в Києві.

З неменшим проникненням у музично-образний характер фольклорної обрядовости „Промінь" виконав весільну пісню „Із нашого саду" Ігоря Соневицького. Із розмови з композитором я дізнався, що це хор із музики, написаної ним до поеми „Ярослав Мудрий" І. Кочерги. П'єса була поставлена Студією Мистецького Слова 1988 року з нагоди 1000-ліття Хрищення Руси-України. „Усі хорові твори на прем'єрі п'єси, — сказав автор музики, — співав „Промінь". Цей ансамбль обрали за їх професіоналізм". Чути подібні слова від відомого композитора, безперечно, є високою оцінкою майстерности ансамблю „Промінь".

Можна ще багато писати про мистецькі здобутки хорового колективу, про його громадську працю. „Промінь" брав участь у важливих культурних та політичних заходах української громади. Його можна було почути в Організації Об'єднаних Націй та на сценах університетів різних стейтів, у Рокфеллер центрі та на літніх концертових сценах, на фестивалях і на політичній демонстрації перед Білим Домом у Вашингтоні та признання незалежности України.

Хочу також наголосити, що творчій діяльності „Променя" сприяє атмосфера взаємопідтримки і мистецької наснаги. То ж не дивно, що до ювілейного концерту долучилися бандуристи ансамблю „Гомін степів" на чолі з Іваном Лехіцьким. Ці дві групи єднає багаторічна творча співпраця.

У залі Українського Народного Дому був присутній Олесь Кузишин, який разом з оркестрою „Іскра" безкорисливо прилучився до видання першої платівки із записом „Променю". Василь Сосяк уможливив фінансову допомогу від Ради мистецтв стейту Ню Йорк. До підготови святкування ювілею ансамблю причинилися Ірина Данилів-Ткачук і Ігор Длябога.

Привітати ювілятів з їхнім святом прийшли диригенти, композитори, музикологи та інші шанувальники ансамблю, майже родинного гурту однодумців, що має таку делікатну і водночас потужну назву — „Промінь". Хочу подякувати також Б. Волянській за запрошення мене як пяніста до участи в святковому концерті.

Вітаючи теперішніх членів ансамблю „Промінь" — диригента і художнього керівника Б. Волянську, співаків О. Харук-Боднар, Зенона Бахіра, Олю Ходобу-Фриз, Тараса Павловського, Мар'янку Сосяк, Івана Лехіцького, Дарію Пішко, Бориса Гайду, Женю Лозу, Ліду Чорну-Матіяшек, Соню Шерег, Т. Боднара, Дарку Лещук, Володимира Лехіцького, Галю Сонну, Дарку Горбачевську та інших, — хочу побажати їм нових творчих виступів. А головне — здійснити концертове турне по Україні. Їх там радо прийматимуть.

Д-р Тарас Філенко

Зустрічаємо...

(Закінчення зі стор. 1)

дої Галичини", „Неділі" та інших часописів, що виходять тепер чи виходили але завмерли із-за браку фондів чи паперу.

О. Паламарчук має справді довголітний досвід музиколога і журналіста тому її опінію про нашу музичну дійсність можна прийняти без почуття, що це лише звичайні компліменти, які годиться сказати гості.

Розмова з нею плине дуже свобідно та щиро і ми находимо багато спільних тем, а навіть багато спільних знайомих, як дві „львів'янки" з „крови і кости" — хоча з інших років.

Згадуємо Оперний Театр у Львові, я розповідаю про часи його розцвіту у воєнну добу, а вона про вершини його слави в минулих роках та спільно жаліємо над тим, що зараз він в занепаді, зокрема після смерти Євгена Лисика, його директора.

Вона згадує фестиваль оперного мистецтва ім. Саломеї Крушельницької, згадує славну відлигу на музичному відтинку, яка прийшла в часі „панування" Хрущова, про цензуру, яка панувала раніше у музичному житті Львова, де стояла постійно листа заборонених композиторів, яких імена нам так добре відомі.

Але тепер все змінилося і вона після короткого перебування в ЗСА, повернулася спокійно домів, хоча економічна криза не дає вигідно жити та віддатися лише улюбленій музиці.

Ми однак певні, при прощанні із О. Паламарчук, що з-під її пера вийде ще багато добрих музичних рецензій, статтей, а з тим втримання української музичної культури на високому рівні.

Нові...

(Закінчення зі стор. 2)

вали над удосконаленням атомової енергії і тих, які мали будь-яке відношення до цієї справи. Ці спогади вже викликали протести й обурення і є сподівання, що вони будуть продовжуватися.

Кінець.

ОЗБРОЄНІ СЕРБИ відмовляються залишити демілітаризовану зону довкола мусулманського міста Ґоражде. Згідно з вимогою командуючого мироносними силами в Боснії генерал-лейтенанта Майкла Ровза, серби повинні були вийти зі зони в радіюсі трьох кілометрів від центру Ґоражде ще в неділю. Їхня відмова спричинить чергове ускладнення ситуації. Боснійський уряд у зв'язку з цим вже заявив, що повернеться за стіл переговорів тільки після того, як серби виконають взяті на себе зобов'язання. Зустріч делеґацій ворогуючих сторін мала відбутися на цьому тижні у присутності дипломатів З'єднаних Стейтів Америки, Англії, Німеччини, Франції і Росії.

У ВІВТОРОК, 24-ГО травня, в Таллінні, естонській столиці, відкрилася конференція балтійських країн, у якій беруть участь міністри закордонних справ 10-ох держав. Головне питання порядку денного — поглиблення торговельних взаємин між країнами Балтійського моря. Водночас обговорюватимуться деякі двосторонні стосунки між сусідніми країнами. Наприклад, Естонія наполягає на загальному переслухуванні справи щодо виведення з республіки російських військ.

У ВІВТОРОК, 24-го травня в японському місті Гірошіма відкрилася міжнародна конференція ООН в питаннях роззброєння. В її праці беруть участь понад 60 державних і громадських діячів та експертів з 19 країн світу. Відкриваючи конференцію, заступник генерального секретаря ООН Марак Ґулдінґ підкреслив, що зі закінченням холодної війни став можливий процес роззброєння, в тому числі ядерного. Однак разом з тим зросли реґіональні конфлікти. Вдаючись до конкретних прикладів, М. Ґулдінґ зупинився на сучасній корейській ситуації у зв'язку з ядерною програмою Пйонґянґу. Учасників конференції привітав японський прем'єр Цутому Гата, вказавши на символічність того факту, що форум ООН про роззброєння відбувається в місті, яке зазнало на собі руйнівної сили автомової бомби.

Ділюся сумною вісткою з родиною, приятелями й знайомими, що по довголітній важкій недузі відійшла у вічність 24-го травня 1994 р. моя найдорожча ДРУЖИНА

бл. п.

ІРЕНА МАСЮК

ПОХОРОННІ відправи відбудуться у Філадельфії в п'ятницю 27-го травня 1994 р. о год. 7-ій веч.

ПАРАСТАС у похоронному заведенні Насевича при вул. Franklin і Brown.

В суботу 28-го травня 1994 р. о год. 10-ій ранку СЛУЖБА БОЖА в церкві св. о. Миколая, а відтак похорон на цвинтарі св. Марії на Факс Чейсі, Па.

Горем прибитий:
муж — ЯРОСЛАВ

Замість квітів на могилу, прошу ласкаво складати пожертви на Children of Chornobyl Relief Fund або на Фонд Суспільної Опіки СУА.

ЗАКЛИК „СВОБОДИ" З 1918 РОКУ

НЕРАЗ ЗАПИТУЄ чоловік сам себе: Чим би я міг прислужитись рідному народови? Тому легко дати таку раду: Коли хто приєднує передплатників для своєї газети, то він збільшає громаду свідомих Українців. І тим він робить велику прислугу рідній справі. Се є причина, чому передплачуване „Свободи" є патріотичним ділом.

(Альманах УНСоюзу з 1918 року)

УСО „Тризуб" почав тенісовий сезон

Цьогорічний весняний тенісовий турнір УСО „Тризуб" відбувся в днях 30-го квітня і 1-го травня на „Тризубівці" в Горшамі, Па. і на закритих кортах у тенісовому клюбі у Філядельфії. Дощова погода в неділю знову змусила організаторів турніру перенести його з „Тризубівки" до залі.

До турніру зголосилося тільки група чоловіків, які розіграли елімінаційною системою змагання в головній групі і в групі з одною програною. В головній групі турніру перше місце здобув Юрій Савчак, перемагаючи у фіналі Юрія Грабця вислідом 6-3, 6-3. У півфіналі Ю. Савчак переміг Ігоря Бугая 6:0, 6:2, а Ю. Грабець дійшов до фіналу без гри через спізнення противника. У чвертьфіналі Ю. Грабець переміг Ярослава Тимківа, 6-3, 6-4, а І. Бугай виграв з багатократним українським чемпіоном-сеньйором Олександром Олинцем.

В групі з одною програною фінальні змагання, як і в останньому турнірі, були між Юрієм Вальчуком і Я. Тимковим. В дуже завзятому матчі Вальчук знову здобув перемогу в „тайбрейкері" вислідом 8-7 (7-4), і в цей спосіб закріпив за собою третє місце в загальному турнірі. У півфіналах з одніею програною Ю. Вальчук переміг О. Олинця 8-4, а Тимків І. Бугая 8-5.

Роздача нагород і закриття турніру відбулися на кортах Нортіст ракет клюбу у Філядельфії. Нагороди переможцям і фіналістам роздавали О. Олинець і Ю. Савчак, провідник турніру.

Фіналісти у двох групах (зліва): Я. Тимків, Ю. Грабець, Ю. Савчак і Ю. Вальчук.

Наступний український тенісовий турнір відбудеться в днях 2-3-4-го липня 1994 року на кортах Союзівки. Всіх українських тенісистів просимо до участи.

Вечір нагород конкурсу ім. М. Бек

Світова Федерація Українських Жіночих Організацій проголошує літературні конкурси. За 46 років існування СФУЖО відбулося 24 конкурси. Грошові нагороди є з фонду д-р Марусі Бек і тому конкурси мають назву „Конкурси СФУЖО ім. Марусі Бек".

24-ий конкурс був для дітей і молоді в чотирьох категоріях: 7-11 років, 12-14, 15-18 і 19-23 років. Темою було: „Голод 32-33 в Україні моїми очима". На конкурс надійшло біля 100 творів з Канади, Америки, Европи, і найважніше, з України. Жюрі в складі: д-р Олександра Копач, мгр Ярослава Зорич та Леся Храплива-Щур саме оцінюють творчість молодих.

Вечір нагород 24-го Літературного конкурсу ім. Марусі Бек відбудеться в середу, 15-го червня, о год. 7:30 вечора в залі Ґалерії КУМФ, вул. 2118 Блур Вест в Торонто. На вечорі будуть прочитані найкращі нагороджені твори. Нагороди буде роздавати гість з Дітройту д-р Маруся Бек.

Екзекутива СФУЖО

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

ГЕЛЕН САХАР член УНС Відд. 78-го Т-ва ім. св. Миколая в Меннесвілл, Па. померла 1-го березня 1994 року на 71-му році життя. Нар. 3-го вересня 1922 року в Камбола, Па. Членом УНС стала 1968 року. Залишила у смутку Беверлі Гаґстром і Люїз Сахан. Похорон відбувся 5-го березня 1994 року на прав. цвинтарі свв. Петра і Павла в Лувлин Бренч Твп.

Вічна Їй Пам'ять!

Марія Петрунцьо, секр.

МИХАЙЛО ТРОПАК член УНС Відд. 432-го Т-ва ім. Т. Шевченка в Торонто, Онт. помер 21-го грудня 1993 року на 74-му році життя. Нар. 1919 року в селі Чернява, повіт Мостиська, Україна. Членом УНС став 1961 року. Залишив у смутку дружину Евстахію і трос дітей. Похорон відбувся 23-го грудня 1993 року на Sanctuary Semetery in Toronto, Canada.

Вічна Йому Пам'ять!

Я. Зорич, секр.

МИХАЙЛО ВОЛК член УНС Відділу 237-го Т-ва ім. Св. Духа в Честері, Па. помер 19-го січня 1994 року. Нар. 23-го вересня 1915 року в Честері, Па. Членом УНС став 1939 року. Залишив у смутку дружину Анну Сас-Вовк, синів Михайла й Івана. Похорон відбувся 22-го січня 1994 року на Lawn Croft Cemetery in Linwood, Del. Co. Pa.

Вічна Йому Пам'ять!

Бетті Паньків, секр.

ДЖОЗЕФІНА Т. СТЕЦЬКО — учителька музики, член 379-го Відділу УНС ім. св. Юрія в Чикаго, Ілл. померла 23-го березня 1994 року. Нар. 1912 року в Чикаго. Членом УНС стала 1961 року. Залишила у смутку мужа Михайла та дальшу родину. Похорон відбувся 25-го березня 1994 року на цвинтарі Форест Гом у Форест Парк, Ілл.

Вічна Їй Пам'ят!

С. Ґоляш, секр.

МАРІЯ СЛУПЕЦЬКА член УНС Відд. 75-го Т-ва „Запорозька Січ" в Дітройті, Миш. померла 14-го грудня 1993 року на 91-му році життя. Нар. 22-го березня 1902 року. Членом УНС стала 1971 року. Залишила у смутку дочку Роз Слупецьку. Похорон відбувся на цвинтарі Святого Гробу в Саутфілд, Миш.

Вічна Їй Пам'ять!

Павло Павлик, секр.

РОЗАЛІЯ БАЙОРАС член УНС Відд. 481-го Т-ва ім. Івана Франка в Карнеґі, Па. померла 5-го лютого 1994 року на 86-му році життя. Нар. 8-го квітня 1908 року в Пітсбурґу, Па. Членом УНС стала 1948 року. Залишила у смутку мужа Стенля. Похорон відбувся 8-го лютого 1994 року на Holy Trinity Cemetery in Collier Twp., Pa.

Вічна Їй Пам'ять!

Гелен Возняк, секр.

✻ ПРАЦЯ ✻

САМІТНЯ ЖІНКА
пошукує працю доглядати дітей, старшу людину та до домашньої праці. Володіє українською, російською та польською мовами. Тел.:
(201) 653-1207 Лариса

ПОШУКУЄМО
старшу жінку пильнувати старшого чоловіка і провадити домашню працю.
(201) 334-8220
по 6-ій веч.

✻ REAL ESTATE ✻

Якщо хочете купити або продати
МЕШКАНЕВИЙ БУДИНОК
на терені Америки чи Канади, звертайтеся до ЗІРКИ ДІБОНО
Колдвелл Бенкерс Рілторс
Тел.: (201) 825-7700

В гарній околиці українських церков і теплого озера „Warm Mineral Springs" продається однородинний дім: 3 спальні, 2 лазнички, великий басейн, над річкою, риболовля, місце на моторовий човен. Телефон на Фльориді: **1 (800) 881-3669**
Rita Dancho (813) 426-5560.
Broker-salesperson, Century 21 Family Realty Center, Inc.
8971 Abbey CT, North Port, FL 34287